

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність А2 Дошкільна освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 року

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психологія дітей раннього і дошкільного віку
Викладач (і)	Кирста Наталія Романівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	+380-50-612-39-95
Е-mail викладача	nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів із закономірностями психічного та особистісного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, формування цілісного уявлення про основні фактори, рушійні сили, механізми і закономірності психологічного розвитку дитини, поведінкові симптомокомплекси та дослідження особливостей розвитку психічних процесів та формування особистості в період раннього і дошкільного дитинства; розширення теоретичного тезаурусу майбутнього вихователя дітей раннього і дошкільного віку, ознайомлення з сучасними досягненнями передової психологічної думки, теоретичними, експериментально-діагностичними і прикладними дослідженнями в галузі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є системний виклад курсу з урахуванням сучасних наукових концепцій, здобутків психолого-педагогічної науки минулого, традицій народної педагогіки і дитинознавства.

Основними цілями вивчення дисципліни є: засвоєння методолого-теоретичних, актуальних і перспективних напрямів дослідження психології дитячого розвитку; фактів, механізмів і закономірностей психічного розвитку дітей раннього і дошкільного віку; характеру провідної діяльності; сенситивних і критичних періодів дитинства; генези вищих психічних функцій дитини; механізмів психологічного забезпечення гармонійного формування особистості дитини.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК.Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.04. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

A2 – Організаційна

A 2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б1 – Здоров'язбережувальна

Б 1.2. Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу**В1 – Психо-емоційна**

В1.1. Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії.

В1.2. Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення.**Г1 - Здатність до навчання впродовж життя.**

Г1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2 – Інформаційно-комунікаційна

Г 2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г 2.2. Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	44 / 14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	56 / 18
самостійна робота	170 / 238

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій, четвертий, п'ятий	A2 Дошкільна освіта	Другий, третій	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології дітей раннього і дошкільного віку як науки	2	2	8
Тема 2. Історія становлення і розвитку дитячої психології	2	4	8
Тема 3. Фактори і закономірності психічного розвитку дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 4. Вікова періодизація психічного розвитку дитини	2	2	6
Тема 5. Пренатальний розвиток як початок людського життя	2	2	6
Тема 6. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	2	2	8
Тема 7. Психологія немовляти	2	2	8
Тема 8. Психологія періоду раннього дитинства	2	4	8
Тема 9. Психологічна характеристика діяльності дитини дошкільного віку	2	4	4

Тема 10. Спілкування дитини з дорослими і однолітками	2	2	4
Тема 11. Сенсорний розвиток дошкільника	2	2	6
Тема 12 . Розвиток мислення дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 13. Розвиток пам'яті дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 14 . Розвиток уяви дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 15. Розвиток уваги дітей дошкільного віку	2	2	6
Тема 16 . Розвиток мовлення в дошкільному віці	-	2	6
Тема 17.Умови розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку	2	4	6
Тема 18. Розвиток мотиваційної сфери дітей дошкільного віку	2	2	8
Тема 19. Становлення самосвідомості дошкільника	-	2	6
Тема 20. Розвиток моральної сфери в дошкільному віці	2	2	8
Тема 21. Емоційно-вольова сфера дитини дошкільного віку	2	2	8
Тема 22.Темперамент і характер дитини дошкільного віку	2	2	10
Тема 23. Розвиток здібностей у дошкільному віці	2	2	8
Тема 24 . Психологічна готовність дитини до школи	2	2	6
ЗАГ.:	44	56	170

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Види контролю – іспит у 3 і 5 семестрах; залік у 4 семестрі. За роботу на практичних заняттях здобувач відповідно отримує – 40/90 балів, 10 балів – самостійна робота у кожному семестрі.</p> <p>Допуск до семестрового іспиту мінімально становить 25 балів (максимально 50 балів), семестровий іспит – 25-50 балів. Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.</p> <p>Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera,</p>
---	--

	<p>Prometheus, EdEra та інших як самостійна робота здобувачів (https://surl.lu/fkxdkf).</p> <p>Залік у 4 семестрі виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (90 балів) та самостійну роботу (10 балів) в межах 50 -100 балів.</p> <p>Семестрова оцінка у 3, 5 семестрах виставляється на основі отриманих балів за практичні заняття (40 балів), самостійну роботу (10 балів) та екзаменаційну роботу (пройдене тестування на платформі дистанційного навчання в межах 25-50 балів) https://d-learn.pnu.edu.ua/</p> <p>Якщо здобувач не ліквідував заборгованість та не набрав у сумі мінімальну кількість балів (50 балів) він може бути рекомендований на повторний курс з вивчення даної дисципліни (https://surl.li/gurmdp).</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	<p>Пропущені практичні заняття здобувач відпрацьовує індивідуально, виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного заняття роботу. Для цього використовується:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - тестування; - перевірка творчих завдань; - захист презентацій; <p>ірка виконаної, передбаченої програмою курсу, самостійної роботи.</p> <p>Здобувач повинен ліквідувати заборгованість та набрати мінімальну кількість балів допуску до семестрового іспиту – 25 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів з курсу за практичні заняття - 40 балів, 10 балів - с/р, всього - 50 балів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є відвідування здобувачем більше 50% практичних занять, пройдені тестування на платформі дистанційного навчання, виконання завдань самостійної роботи.
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль знань здобувачів із курсу здійснюється у формі тестування і вважається зарахованим у разі отримання здобувачем 25 і більше балів.</p> <p>Форма контролю – екзамен.</p> <p>Форма здачі – тестування.</p> <p>Структура білета – 40 тестів.</p> <p>Максимальна кількість балів за іспит – 50.</p> <p>Навчальний матеріал з освітнього компонента вважається засвоєним, якщо здобувач у сумі набрав 50 і більше балів за 100-бальною шкалою.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u>	

Проводяться в системі дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua>.
Оцінюються за 100-бальною шкалою.

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)
- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://surl.li/ysmhoa>

Відвідування занять:

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.li/yqibbb>).

Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/sehlg1>).

Неформальна освіта:

Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.lu/fkxdkf>) зараховуються результати неформальної освіти в залежності від кількості годин та тем, які повинні відображати матеріал практичних занять. Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках НД освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

8. Рекомендована література

1. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей: навч. посібник. Ів.-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 652 с.
2. Дем'яненко, А. Б. Роль батька в психічному розвитку дитини. Практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 112 с.
3. Дитина у сучасному соціопросторі: навч. посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2021. 272 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. К.: ЦУЛ, 2016. 304 с.
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: Практикум. Київ: КНТ. 2019. 204 с.
6. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль: Богдан, 2021. 112 с.
7. Калічак Ю.Л., Кирста Н.Р. Психодіагностичний супровід розвитку дитини в умовах ЗДО: практикум. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. 60 с.

8. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посібник. К.: Каравела, 2015. 248 с.
9. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Педагогіка українського дошкілля: У 2 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово»., 2021. Ч. 2. 356 с.
10. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкілля: У 3 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко. К.: Видавничий дім «Слово»., 2021. Ч. 3. 373 с.
11. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку: практична психологія. К. : ЦУЛ, 2018. 192 с.
12. Максименко Д. С. Ігри та ігрові завдання для дітей раннього віку з обмеженими можливостями здоров'я: практична психологія. К.: ЦУЛ, 2018. 120 с.
13. Марчій-Дмитраш Т.М, Кирста Н.Р., Матішак М.В. Psychological and pedagogical basics of forming the communicative culture of future educators of ire: an interdisciplinary approach. Гірська школа Українських Карпат. Випуск 26 (2022). С.80-85 (0,75 др.арк). <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/6594>
14. Павелків, Р. В. Цигипало О. П. Дитяча психологія: підручник. К.: Академвидав, 2015. 400 с.
15. Пихтіна Н. П., Пісоцький О. П. Дитяча психологія : курс лекцій. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 169 с.
16. Рекреаційна психологія дитинства: теорія і практика. К.: ЦУЛ, 2017. 320 с.
17. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір. К.: Академія, 2015. 152 с.
18. N. Kyrsta, I.Skomorovska. Organizational and menhodological aspects of the centers of personal development of children in the system of preschool education Гірська школа Українських Карпат. Наукове фахове видання з педагогічних наук. № 26. 2022. С.23-28 (0,75 др.арк). <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/6568>

Викладач:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
методики дошкільної
і спеціальної освіти

Наталія КИРСТА